

KOMPARACE DOPADU SROVNATELNÝCH INVESTIČNÍCH AKCÍ NA ROZVOJ REGIONŮ**COMPARISON OF SIMILAR INVESTMENTS IMPACT ON REGIONAL DEVELOPMENT****ING. PAVEL ZDRAŽIL****BC. ANETA HÝBLOVÁ**

Ústav regionálních a bezpečnostních věd | Institute of Regional and Security Sciences
Fakulta ekonomicko-správní | Faculty of Economics and Administration
Univerzita Pardubice | University of Pardubice
✉ Studentská 95, 532 10 Pardubice, Czech Republic
E-mail: Pavel.Zdrazil@upce.cz, Aneta.Hyblova@student.upce.cz

Anotace

Zaměřením příspěvku je komparace srovnatelných investičních akcí z odvětví automobilového průmyslu a jejich vliv na vývoj vybraných ukazatelů trhu práce a posouzení vlivu sledovaných přímých zahraničních investic na možnost vyvolání dalších investic v daném regionu; současně také vlivu objemu investice na sledovaný vývoj. Příspěvek se zabývá regiony České republiky na úrovni okresů; komparace je provedena na základě aktuálních dostupných dat. Výsledky komparace naznačují notně diferencovaný vývoj jednotlivých regionů. Na základě provedené komparace je pak zřejmé, že izolace a snaha o postihnutí specifické investiční akce je značně problematická a významnou roli hraje řada dalších faktorů, jež na dané úrovni zkoumání není možné dostatečně postihnout. Výzkum se tak nepřiklání k jednoznačným závěrům, ale může sloužit jako podpůrné vodítko a jako inspirace pro další a podrobná šetření.

Klíčová slova

PZI, regionální rozvoj, trh práce, kapitál

Annotation

The aim of this paper is confrontation of comparable investment actions in automotive industry and its impact on development of chosen labour market indicators and to check the impact of foreign direct investments on possibility of indirect regional investments evocation; currently the impact of investments size on regional development comparison. The paper deals the county level of Czech regions; the comparison is based on actual available datasets. The results suggest huge differences among development of the regions. The comparisons suggest that isolation and effort of concerning only the specific investment action is very issuable while many further factors matters. The county level of interest makes such factors quite intangible. So the examination determines no explicit conclusions, but can be provide as support facility and inspiration for further and deeper research.

Key words

FDI, regional development, labour market, capital

JEL classification: R11, F21

Úvod

Přímé zahraniční investice (dále jen „PZI“) jsou bezesporu významnou součástí mezinárodního kapitálu. Jejich objem i význam v průběhu 20. století postupně narůstal. V současnosti se vlivem stále

sílicího procesu globalizace stávají neodmyslitelnou součástí každé ekonomiky, bez ohledu na stupeň jejího rozvoje. Proces globalizace, který lze nepochybně spojovat s inovacemi a rozvojem moderních technologií, není spojen výlučně s průběžně probíhajícím procesem internacionalizace světového hospodářství. Naopak je úzce svázán i s procesem transnacionalizace, jež je důvodem vzniku vzájemných vazeb mezi účastněnými ekonomikami. „*Za jeden z nejvýznamnějších faktorů transnacionalizace je možné považovat vliv přímých zahraničních investic, jež mohou přinést výhody oběma stranám, jak hostitelské, tak mateřské ekonomice.*“ (Kraft, Kraftová, 2009) Pro hostitelskou ekonomiku je z hlediska PZI charakteristická situace, ve které získává dodatečný kapitál, jenž následně umožňuje účinné zapojení dalších ekonomických zdrojů, které se podílejí na zvyšování produkce. Volba poskytovatele kapitálu z hlediska jeho alokace, vychází z racionálního úsilí o dosažení co nejvyšší míry zhodnocení.

Společně s významem PZI, roste také pozornost, která je zmíněné problematice věnována. PZI jsou považovány za významný ukazatel budoucího ekonomického vývoje každého národního hospodářství, ale také za podstatný stimul pro jeho další rozvoj. PZI ovšem nepůsobí pouze na úrovni národního hospodářství, jejich vliv lze spatřovat rovněž na úrovni individuálních regionů. Není tedy žádným překvapením, že většina územních celků se snaží prostřednictvím své aktivní politiky přilákat zahraniční investory pomocí rozličných subvencí či daňových úlev, jednoduše řečeno - ve formě investičních pobídek. Vychází přitom z předpokladu, že PZI přinesou hostitelské ekonomice vyšší produkci, nižší nezaměstnanost, transfer technologií a know-how, ale i další pozitivní efekty. Nutno podotknout, že PZI nejsou pouze výsledkem politiky, stejně tak „*regionální specializaci lze považovat za jeden ze zásadních faktorů při rozhodování o lokalizaci PZI.*“ (Dimitropoulou, McCann, Burke, 2013) Nedílnou součástí PZI jsou však i efekty pro hostitelskou zemi vesměs negativní, zároveň však více či méně pozitivní pro mateřskou ekonomiku investora – lze uvést kupříkladu snížení konkurenceschopnosti hostitelské ekonomiky nebo repatriaci zisku.

Českou republiku lze na poli zahraničních investic považovat za relativně „čerstvého rekruta“. Z politických a ekonomických důvodů se zde totiž začaly PZI prosazovat až od počátku 90. let dvacátého století, tedy se značným zpožděním oproti zbytku vyspělého světa. Prvotní příliv zahraničního kapitálu byl převážně spojen s procesem budování konkurenceschopné tržní ekonomiky a privatizací státního majetku. Prvotní struktura PZI v ČR byla formována téměř výhradně z investic do základního kapitálu. S postupem času se však tato struktura měnila a v současné době zastává výraznou roli i reinvestovaný zisk. „*V roce 2010 byl celkový objem PZI v ČR cca 2,4 bilionů Kč, z čehož 53 % bylo alokováno v základním kapitálu, 38 % v reinvestovaném zisku a cca 9 % v ostatním kapitálu.*“ (ČNB, 2012) Současně lze hovořit i o kvalitativním posunu PZI do odvětví s vyšší přidanou hodnotou, jež znamená jednak vyšší požadavky na kvalifikaci pracovní síly, ale i rychlejší prosazování inovací a s nimi související zvyšování konkurenceschopnosti.

1. Cíl a metodika výzkumu

Cílem tohoto příspěvku je na základě vybraných ekonomických ukazatelů komparovat, zda

- srovnatelné investiční akce, uskutečněné prostřednictvím PZI, mají srovnatelné dopady na vývoj regionů, do nichž byly investice situovány;
- objem investice má významný vliv na tento vývoj.

Zaměřením výzkumu je studování účinků investic na co možná nejnižší regionální úrovni, kde lze předpokládat signifikantní působení investice na monitorované ukazatele. Vzhledem k dostupnosti relevantních údajů byla proto jako oblast zájmu pro tento příspěvek zvolena úroveň českých okresů, pod pojmem region tedy bude pro potřeby tohoto příspěvku chápán okres. V případě posuzování dopadů na úrovni krajů, by bylo možné postihnout analyzovanou problematiku prostřednictvím více relevantních ekonomických ukazatelů, které jsou na této úrovni vykazovány. Na druhou stranu by ale bylo obtížnější posuzovat efekt dané investiční akce, poněvadž kraje představují rozsáhlejší územní celky, kde lze předpokládat větší množství souběžných investičních akcí, ale také výraznější působení dalších faktorů, které znemožňují izolovat efekt konkrétní investiční akce.

Za srovnatelné budou považovány takové investiční akce, jež směřovaly do stejného odvětví a jejichž plánovaná výše investice se lišila maximálně o 20 %; současně by měl být co možná nejbližší počet plánovaných pracovních míst a termín jejich realizace. Na základě uvedeného byly pro komparaci vybrány dvě „vzájemně srovnatelné“ dvojice investičních akcí z oblasti automobilového průmyslu. V prvním případě se jedná o dvojici společností, které se přímo zabývají výrobou motorových vozidel (CZ-NACE 29). Konkrétně Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. (dále jen „Hyundai“) a Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech, s.r.o. (dále jen „TPCA“). Tato dvojice současně představuje jedny z nejvyšších PZI v novodobé historii České republiky. Druhá dvojice je tvořena společnostmi o poznání menšími, které nejsou zaměřeny přímo na výrobu automobilů, ale na výrobu komponent pro automobilový průmysl, nutno podotknout, že v době svého vzniku se, co do objemu, tyto PZI rovněž řadily k jedněm z nejvyšších v ČR. Konkrétně se jedná o společnosti Nemak Czech Republic s.r.o. (dále jen „Nemak“) a DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o. (dále jen „Denso“). Základní informace o všech vybraných investičních akcích zobrazuje Tab. 1.

Tab. 1: Investiční akce

Investor	Hyundai	TPCA	Nemak	Denso
Mateřská země	Jižní Korea	Japonsko/Francie	Mexiko	Japonsko
Plánovaná výše (mil. Kč)	30 000	29 787	11 361	9 575
Plánovaná pracovní místa	3 000	3 000	1 361	936
Zahájení	2006	2002	2000	2001
Zahájení provozu	11/2008	02/2005	2003	2003
Okres	Frýdek-Místek	Kolín	Most	Liberec

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat CzechInvest, 2012

Analyzovány budou účinky investičních akcí na ukazatele charakterizující situaci na trhu práce, která je dozajista jedním ze stěžejních faktorů ovlivňujících rozvoj regionů. Dále bude zkoumán dopad na budoucí vývoj PZI v regionu, jež mohou přispět ke zvyšování kapitálové síly regionu. Dvojice investičních akcí budou komparovány z hlediska jejich dopadů na vybrané ukazatele trhu práce – míru nezaměstnanosti a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo. Pod drobnohled se pak dostane i posouzení vlivu sledovaných PZI na možnost evokace dalších PZI v daném regionu a tedy jejich potenciální příspěvek k formování kapitálové síly regionu. Nedostupnost souboru dalších obvykle analyzovaných ekonomických ukazatelů na sledované regionální úrovni bohužel znemožňuje provedení podrobnější analýzy dané problematiky. Za výchozí zdroje údajů byly pro tuto komparaci zvoleny databáze Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2013) a České národní banky (ČNB 2013).

2. Výsledky a diskuze

Zhodnocení komparace dopadu srovnatelných investičních akcí na rozvoj regionů je členěno do dvou logických celků – dopady PZI na trh práce a posouzení vlivu sledovaných investic na možnost vyvolání dalších PZI.

2.1. Dopady PZI na regionální trhy práce

Nové pracovní příležitosti nemusí nutně vést ke snižování regionální nezaměstnanosti, mohou být spojeny s přílivem pracovní síly z regionů okolních, ale i omezováním produkce případných konkurentů – znamenající naopak zánik některých pozic. Na druhou stranu ale mohou současně vyvolat vznik dalších pracovních míst spojených se zvýšením spotřeby v daném regionu.

Vývoj míry registrované nezaměstnanosti sledovaných regionů je zachycen v Tab. 2. V tabulce jsou pro představu zachyceny i průměrné hodnoty celé ČR, stínovanými poli jsou navíc zvýrazněny i roky zahájení jednotlivých investičních akcí (italika) a zahájení jejich provozu (tučně).

Tab. 2: Míra nezaměstnanosti ve sledovaných regionech (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ø ČR	8,8	8,9	9,8	10,3	10,3	8,9	7,7	6,0	6,0	9,2	9,6	8,6
Frydek-Místek	14,3	14,1	14,7	15,2	15,3	12,1	<i>10,5</i>	7,9	5,9	9,8	9,5	8,1
Kolín	9,8	9,7	9,9	10,2	9,3	7,9	6,1	5,5	6,2	9,1	10,4	9,9
Most	<i>21,5</i>	21,3	21,7	23,5	23,8	21,2	19,5	15,5	13,1	16,4	16,5	15,6
Liberec	7,3	8,2	9,1	10,4	9,2	8,2	7,5	6,0	6,7	10,2	10,1	9,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2013

Při porovnání efektu obou investičních akcí na trhy práce sledovaných regionů, lze na základě dat uvažovat o investici Hyundai jako o investici úspěšnější. Míra nezaměstnanosti v okrese Frýdek-Místek byla před realizací PZI zhruba o 5 procentních bodů (dále jen „p. b.“), tj. z celkového pohledu cca o 50 % vyšší než činil průměr ČR. Od zahájení výroby se míra nezaměstnanosti okresu pohybuje okolo republikového průměru a ke konci roku 2011 byla míra nezaměstnanosti v okrese Frýdek-Místek o 0,5 p. b. nižší než průměr ČR. Přestože krátkodobě měla investice TPCA pozitivní dopad na trh práce okresu Kolín a snížila míru nezaměstnanosti okresu na několik let pod průměr ČR, v delším časovém horizontu efekt této investice na trh práce není jednoznačně prokazatelný. Okres Kolín pět let před zahájením výroby TPCA vykazoval ve srovnání s průměrem ČR podobnou míru nezaměstnanosti jako ke konci roku 2011, tj. po šesti letech od zahájení produkce investora (v roce 2000 o 1 p. b. vyšší a v roce 2011 o 1,3 p. b. vyšší než průměr ČR). Jednou z příčin horších výsledků TPCA bude pravděpodobně nejen vliv ekonomické krize a omezení počtu zaměstnanců ve firmě, ale svou roli může sehrát i samotný vstup konkurenční investice Hyundai na území ČR, stejně tak i další významná investice ve stejném odvětví v lokalitě slovenské Žiliny od investora KIA. Na základě výše popsanych skutečností a při porovnání obou investičních akcí se lze domnívat, že efekty investice Hyundai jsou i v době ekonomické krize příznivé a působí jako brzdicí element, díky němuž se míra nezaměstnanosti nezvyšuje tak signifikantně, jak by tomu mohlo být bez ní. Nabízí se však otázka, jak se investice Hyundai v regionu Frýdek-Místek bude vyvíjet v letech následujících, investice TPCA se totiž v prvních letech také jevila jako poměrně úspěšná, nicméně s delším časovým odstupem se na první pohled jeví jako spíše irelevantní.

V případě dvojice investic menšího rozsahu není bezprostřední dopad na regionální trh práce znatelný, přestože obě akce bezesporu vytváří několik stovek pracovních míst. V prvních letech je sice vývoj hodnot příznivý a je spojen s poklesem míry nezaměstnanosti, není však intenzivnější, nežli tomu je v případě průměrných hodnot celé ČR. Z dlouhodobého hlediska rovněž není dopad investic znatelný. Příčinou může být jak nabírání zaměstnanců jiných podniků, tak omezování výroby konkurenčních firem, ale i migrace pracovních sil mezi regiony. Nutno také podotknout, že počínaje rokem 2005 je uplatňována nová metodika výpočtu míry nezaměstnanosti, v jejímž důsledku jsou vykazované hodnoty v letech následujících nepatrně nižší. Vykazované hodnoty celé časové řady tak nelze považovat za konzistentní.

Při pohledu na Tab. 2 je bezesporu zajímavý i trend poklesu míry nezaměstnanosti v regionu Most, který se ze začátku milénia jevil díky velmi vysoké míře nezaměstnanosti jako značně problémový. Přestože na konci sledovaného období se stále jedná o region s vysokou měrou nezaměstnanosti, je tato o poznání nižší než v letech předcházejících. Nabízí se otázka, co tuto změnu zapříčinilo? Jedná se skutečně o pokles nezaměstnanosti nebo došlo k přemístění části obyvatelstva do sféry zaměstnanosti neregistrované?

Dále byl analýze podroben vývoj počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo, údaje jsou zachyceny v Tab. 3, opět s průměrem ČR, označením let zahájení investice (italika) a zahájení provozu (tučně).

Tab. 3: Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo ve sledovaných regionech

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ø ČR	8,8	8,9	12,7	13,5	10,6	9,8	4,8	2,5	3,9	17,4	18,2	14,2
Frydek-Místek	-	32,1	31,3	34,2	55,9	20,9	12,6	6,2	4,8	16,2	26,2	18,8
Kolín	8,0	8,8	13,7	11,9	10,2	7,2	4,5	3,0	5,5	24,3	32,0	20,2
Most	-	51,0	57,6	54,1	53,1	51,7	18,7	8,7	10,0	44,6	40,0	31,7
Liberec	-	8,4	10,2	9,5	5,7	6,3	4,4	2,4	5,2	17,0	13,8	10,5

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2013

Jak je možné tušit na základě komparace předchozího ukazatele, před realizací investic byla situace na trzích práce, i z hlediska ukazatele počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (dál jen „1 místo“) regionů značně rozdílná. Zatímco okres Kolín se v počtu uchazečů na 1 místo pohyboval okolo republikového průměru, okres Frýdek-Místek dosahoval výrazně horších hodnot. V roce 2004 byl počet uchazečů na 1 místo více než pětkrát vyšší, než činil průměr ČR. Investice TPCA v okrese Kolín přispěla v roce zahájení provozu (2005) k znatelnému poklesu hodnoty ukazatele, jehož trend byl i v letech následujících klesající. V letech 2006 a 2007 se však již nejednalo o hodnoty, které by byly výrazně nižší, nežli činil průměr ČR. Od roku 2009 pak hodnoty ukazatele strmě rostly vysoko nad republikový průměr. Situace v okrese Frýdek-Místek rovněž signalizuje pozitivní dopad investice na hodnotu ukazatele, od roku zahájení po rok provozu došlo k poklesu hodnoty o 7,8 bodu – tuto skutečnost lze však přičítat i ekonomické situaci, ježto pokles byl zaznamenán i u průměrných hodnot za celou ČR. Pokles počtu uchazečů na 1 volné místo je v případě investice Hyundai výraznější. V roce zahájení provozu (2008) dokonce připadalo v okrese Frýdek-Místek na 1 volné místo pouze 4,8 uchazečů, což je v porovnání s rokem 2004 o více než 50 uchazečů méně – samozřejmě se nelze domnívat, že by toto byla pouze zásluha sledované investice. Přestože v roce 2009 ukazatel vlivem ekonomické krize vzrostl, zůstává okres Frýdek-Místek pod republikovým průměrem – tedy vývoj stavu regionu, ovlivněný i investicí, lze hodnotit jasně pozitivně. Zjištění u dvojice menších investic jsou opět značně nejasná. Hodnoty ukazatele okresu Most mají sice klesající tendence, tyto tendence nejsou však příliš intenzivní a vzhledem k tendencím celé ČR je spíše vhodné o nich uvažovat jako o důsledku, pro ekonomiku pozitivní fáze hospodářského cyklu. V regionu Liberec je sice v období bezprostředně po zahájení provozu patrný výrazný pokles ukazatele, cca o 40 %, nicméně v dalších letech se opět jedná spíše o analogii k vývoji průměrných hodnot ČR. Lze se tedy domnívat, že pokud investice Denso výraznější vliv na počet uchazečů na 1 místo měla, pak byl pouze krátkodobý.

2.2. Dopady PZI na stav zahraničního kapitálu v regionech

Zda sledované investiční akce motivovaly další investory k alokaci zdrojů do příslušných regionů, lze dedukovat od vývoje zahraničního kapitálu v daném regionu. Při posuzování stanovené problematiky se však vyskytl problém s prokazatelností efektu vyvolávaného PZI na evokaci dalších PZI. Údaje o stavech PZI na sledované úrovni regionů jsou vykazovány jako saldo přílivu a odlivu zahraničního kapitálu. Nutno též podotknout, že vykazované hodnoty nezahrnují pouze investice do základního kapitálu, ale součástí jsou také reinvestované zisky a ostatní kapitál. Následující analýza tedy může působit částečně povrchně a pro vymezení pevného názoru sloužit rozhodně nemůže. Nicméně může sloužit jako podpůrné orientační vodítko pro posouzení sledované problematiky. Vývoj stavu zahraničního kapitálu a z něj vyčleněného základního kapitálu ve sledovaných regionech je vyobrazen v Tab. 4 a Tab. 5. V tabulce jsou opět stínovány roky zahájení investice (italika) a roky zahájení provozu (tučně). U investice Hyundai byla investice formálně zahájena v jiném regionu a k přesunu sídla do sledovaného regionu došlo až v roce 2009, jako rok zahájení je tedy formálně uveden až rok 2009. Podobná situace nastala i u investice Nemark – okres Most, která byla formálně zahájena v jiném regionu, v tabulce je proto vyznačen až rok přemístění investice do regionu Most, který je shodný s rokem zahájení provozu.

Tab. 4: Stav zahraničního kapitálu ve sledovaných regionech (v milionech Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Frydek-Místek	3056	2839	7070	7434	9810	17661	9526	24208	18434	19432	20921
Kolín	2958	3627	7065	14552	9125	6441	15292	18253	15904	19453	12912
Most	25434	26032	30211	20245	23635	12351	15112	42352	41527	38513	35399
Liberec	5585	7395	8361	11842	10606	11087	10388	12749	18844	15500	16687

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB, 2012

Tab. 5: Stav zahraničního základního kapitálu ve sledovaných regionech (v milionech Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Frydek-Místek	2465	2467	4902	4819	5079	9502	4132	5178	5785	6558	6303
Kolín	1058	1470	3777	11062	11018	14269	14461	14403	10051	10511	10577
Most	19152	19027	16363	13319	14468	7377	6034	31686	8716	10494	10407
Liberec	4457	5605	6667	7485	7193	7537	10996	10689	15112	14532	14569

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB, 2012

Společnost TPCA byla založena v roce 2002 se základním kapitálem ve výši 2 mld. Kč a v roce 2003 došlo k jeho navýšení na 9,5 mld. Kč. Investice TPCA se projevila v růstu zahraničního kapitálu v okrese v obou letech, v roce 2003 vzrostl stav zahraničního základního kapitálu více jak 6,5 krát oproti roku 2001. Další nárůst kapitálu lze zaznamenat v roce 2005, kdy byla v TPCA spuštěna výroba. Tento 30% nárůst zahraničního kapitálu lze z části jistě přisuzovat vlivu doprovodných investic. Až do roku 2007 investice TPCA přispěla k udržení zahraničního kapitálu v regionu, v roce 2008 došlo k výraznějšímu odlivu kapitálu, což lze přičítat vlivu finanční krize, ale i snížení základního kapitálu TPCA na 5,1 mld. Kč. Při pohledu na vývoj celkové výše PZI v okrese Kolín je patrné, že díky pohybu reinvestovaného zisku a závazků, dochází k výrazným výkyvům. U investice Hyundai je nutné vypořádat se s problémem, a to vykazováním investice podle oficiálního sídla firmy, a nikoli podle faktické lokalizace podniku. Hyundai byla založena v roce 2006 se sídlem v Ostravě a základním vkladem ve výši 13,9 mld. Kč, tato investice byla započítána do objemu zahraničního kapitálu v okrese Ostrava-město a objem PZI se v tomto okrese meziročně více než zdvojnásobil. Investice Hyundai se tak do objemu PZI v okrese Frydek-Místek přímo nepromítla. Od roku 2006 dochází k nárůstu zahraničního základního kapitálu v okrese, k čemuž mohla přispět investice Hyundai nalákáním dalších investorů. V roce 2009 došlo k přemístění sídla společnosti z Ostravy do okresu Frydek-Místek, nicméně na základě publikovaných statistik není patrné, že by došlo k započtení investice do okresu Frydek-Místek, ježto zahraniční základní kapitál činil v roce 2008 5,8 mld. Kč a v roce 2009 6,6 mld. Kč. Stejně tak odečtení investice z okresu Ostrava-město, kde zahraniční základní kapitál dosahoval v roce 2008 74 mld. a v roce 2009 77 mld. Kč, se nejeví být patrným.

Menší vzájemně porovnávané investice Denso a Nemark jsou typickým příkladem dodavatelských firem automobilového průmyslu, které lokalizovaly svoji výrobu v České republice, neboť dodávají značnou část své produkce nedalekým automobilkám (Škoda, TPCA, Hyundai, ale také podnikům v Německu či na Slovensku). Denso byla založena v roce 2001 se základním vkladem 3,4 mld. Kč, v průběhu následujících let však byla investice průběžně navyšována. Ač tedy investice mohla mít pozitivní vliv na potenciální příliv dalších PZI do regionu, nelze tuto domněnku prostřednictvím zvoleného způsobu zkoumání dostatečným způsobem verifikovat. Taková analýza by si vyžadovala využití sofistikovanějších statistických metod. Druhý případ - okres Most, se dlouhodobě pohybuje okolo desáté příčky mezi okresy, z hlediska přílivu PZI. Jedná se tedy o region, v němž je stav PZI relativně vysoký. Území okresu patří k průmyslové oblasti s povrchovou těžbou uhlí a chemickým průmyslem. Těžební a chemické podniky prošly v 90. letech procesem privatizace a stále u nich

dochází k častým fúzím, akvizicím i odstěpením, které vedou ke kolísání objemu zahraničního kapitálu v regionu. Díky tomu lze jen obtížně odhalit vliv jedné, navíc „menší“, investiční akce na potenciální evokaci dalších investic v daném regionu.

Závěr

Jedním z nejdůležitějších předpokládaných pozitivních efektů PZI bylo vytvoření nových pracovních míst a s ním související přispění ke snížení nezaměstnanosti. Efektem PZI navíc může být přilákání dalších investorů do regionu. Investoři Hyundai i TPCA shodně deklarovali vznik nejméně 3 tis. pracovních míst ve vlastní režii, spolu s předpokladem vzniku dalších několika stovek až tisíc pracovních míst u dodavatelských firem a v návazných službách. Signifikanci tohoto účinku lze v případě uvedených investic předpokládat, zvláště pak s přihlédnutím k úmyslně vybraným investičním akcím ze sektoru automobilového průmyslu (CZ-NACE 29). Subjekty v dotčeném odvětví odebírají za účelem vykonávání své činnosti značné množství komponent a řada dodavatelů je, v logické snaze o minimalizaci přepravních nákladů a s ním souvisejícím zvýšením své konkurenceschopnosti, při významné investiční akci následuje. Takováto „injekce pozitivního vlivu“ by se na sledované regionální úrovni měla projevit. Vzhledem ke snaze o izolování efektu konkrétní investiční akce, s tím související co nejužší vymezení regionu, a následné komparaci pouze dvojice regionů, v nichž je situována sledovaná investiční akce, není možné zcela postihnout skutečnost, kdy se potenciální evokované investice neprojeví přímo v monitorovaném regionu, ale projeví se kupříkladu v regionu sousedním.

Komparace dopadů srovnatelných investičních akcí na regionální trh práce nepřinesla jednoznačné závěry. Zatímco v případě okresu Kolín se investice TPCA jevila zprvu jako jasně přínosná a krátkodobě skokově vychýlila ukazatele trhu práce pozitivním směrem, s odstupem nelze hovořit o udržitelné změně, která byla před zahájením šetření předpokládána. U druhé z komparovaných investičních akcí, tedy Hyundai v regionu Frýdek-Místek se investice jeví jako úspěšnější a v době nastupující ekonomické krize za brzdicí faktor negativního vývoje regionálních ukazatelů trhu práce. Nutno však podotknout, že investice Hyundai byla zahájena později než TPCA, a proto není vyloučeno, že v následujících letech bude její aktuálně pozitivní hodnocení nutno zrevidovat. Při komparaci dvojice menších investičních akcí – Denso a Nemač – v regionech Liberec a Most, byl zjištěn dopad na vývoj regionálních ukazatelů trhu práce jen krátkodobý či vůbec nebyl patrný. Přestože tyto investice bezpochyby vytvořily stovky pracovních míst, nebyly ve vývoji regionálních ukazatelů trhu práce zjištěny výrazné změny. Příčinu těchto prakticky nepostřehnutelných nuancí lze spatřovat jednak v migraci pracovních sil z jiných regionů, fluktuaci zaměstnanců ostatních podniků, ale i omezování výroby a s ním související rušení pracovních pozic u konkurenčních podniků. Možná tedy pouze spekulovat, do jaké míry, či zda vůbec, investice nějaký významný pozitivní vliv na vývoj regionu, z hlediska trhu práce, měly.

Šetření v oblasti vlivu zahraniční investiční akce na evokaci přílivu dodatečného zahraničního kapitálu v regionu není tak triviální záležitostí, jak se může na první pohled zdát. Lze podle něj sice dospět k určitým poznáním, nicméně vzhledem ke způsobu vykazování dané metodiky a specifitě vybraných regionů, ale i řadě dalších faktorů, které výši zahraničního kapitálu v regionu významně ovlivňují, by nebylo žádoucí zaujímat jednoznačná stanoviska. Přestože investiční akce jistě přilákaly i další investice, ty nebyly vždy lokalizovány v identickém regionu (okresu) – nejsou tedy ve vykazovaných statistikách zachyceny a není tedy možné je zohlednit. Nicméně, přes všechny tyto výhrady byla analýza provedena. Tato analýza vlivu PZI na evokaci dodatečného zahraničního kapitálu v regionu neprokázala, což nelze, vzhledem k řečenému, označit za překvapující zjištění.

Souhrnně lze konstatovat, že posuzování vlivu PZI na vývoj regionů na úrovni okresů je úkolem svízelným. Šetření této oblasti vyvolalo více otázek než odpovědí, proto by bylo nanejvýš vhodné podrobit zmíněnou problematiku následnému širšímu a intenzivnějšímu zkoumání.

Literatura

- [1] CZECHINVEST. *Projekty agentury CzechInvest* [online]. 2012 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/data/files/3-udulene-investicni-pobidky-web-1438-cz.xls>>.
- [2] ČNB. *Přímé zahraniční investice 1998 - 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html>.
- [3] ČSÚ. *Regionální časové řady* [online]. 2013 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regionalni_casove_rady>.
- [4] DIMITROPOULOU, D., MCCANN, P., BURKĚ, S. The determinants of the location of foreign direct investment in UK regions. In *Applied Economics*, 2013, vol. 45, no. 27, pp. 3863-3862. ISSN 1466-4283.
- [5] KRAFT, J., KRAFTOVÁ, I. The influence of globalization on market structure and competitive advantage of selected economies. In *3rd Central European Conference in Regional Science*. 2nd ed. Košice: Technical University of Košice, Faculty of Economics, 2009, s. 531-546. ISBN 978-80-553-0329-1.

Příspěvek byl zpracován s podporou IGA Univerzity Pardubice v souvislosti s řešením projektu č. SGFES01/2013.